

Oppilaat kielentutkijoina –

Monikielisyys rikastuttamassa äidinkielen opetusta

Suunnittelu ja pilotointi Kaisa Tukia.

Projektin vaiheet on kuvattu yleisellä tasolla, jotta projekti olisi mahdollisimman helppo toteuttaa myös toisenlaisessa kontekstissa. Pilottikokeilun kokemuksia on kuvattu laatikoissa.

Projektin tavoitteet

- Opitaan tarkastelemaan kieltä tutkivalla otteella, tarkastelun kohteena on sanaluokat, jotka on opiskeltu kattavasti aiempina kouluvuosina
- Opitaan vertailemaan suomea muihin kieliin
- Opetellaan itsenäisesti käyttämään oppikirjaa tietolähteenä
- Opetellaan raportoimaan huomioita
- Harjoitellaan työskentelemään yhdessä ja kirjoittamaan yhdessä
- Opetellaan käyttämään tvt-välineitä (Google Drive ja Google Translate)
- Hyödynnetään oppilaiden osaamia ja koulun kieliä

Pilottikokeilu

Projekti on suunniteltu ja toteutettu 7. luokan äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla. Projektin aikaan oppilaat olivat opiskelleet koulussa englantia 5 vuotta ja ruotsia 5 kuukautta. Luokassa oli myös kiinan- ja turkinkielinen oppilas.

Projektin kuvaus

1. Opettaja kuvaa oppilaille projektin kokonaisuuden ja sen tavoitteet.
2. Oppilaat jaetaan toimiviin 3–4 hengen työryhmiin. Työryhmä avaa Google Driveen yhteisen dokumentin, jota kaikki ryhmän jäsenet pääsevät kirjoittamaan ja muokkaamaan.
3. Lämmittelytehtävä: Mitä muistatte sanaluokista? Keskustelkaa ja kirjoittakaa yhdessä muistamanne sanaluokat ja viisi esimerkkisanaa niistä jokaisesta Google Drive -dokumenttiin.

Pilottikokeilu: Mitä ryhmissä tapahtui?

Kaikki ryhmät onnistuivat yhdessä muistelemaan, mitä sanaluokat ovat.
Esimerkkisanojen keksiminen yhdessä oli helppoa.

Esimerkki oppilaiden tuotoksesta:

Verbit: Mitä tekee? Esim. juosta, puhua, nauraa, huutaa ja kävellä.

Substantiivit: Kuka? Mikä? Esim. pulpetti, Emilia, kirja, kaveri ja laukku.

Adjektiivit: Millainen? Esim. iloinen, surullinen, vihainen, värikäs ja nopea.

Pronominit: Esim. hän, ja, se, mikä ja joku.

4. Yhdessä kootuista sanoista rakennetaan tarina. Tarina saa olla hullunkurinen.

Pilottikokeilu: Mitä ryhmissä tapahtui?

Tarinan kirjoittaminen eri sanaluokkien sanojen ympärille oli motivoivaa. Opettajan piti käydä ryhmissä ohjaamassa ja mallintamassa, millä tavoilla kaikki pääsevät osallistumaan tarinan ideointiin ja kirjoittamiseen.

Esimerkki oppilaiden rakentamasta kertomuksesta

Emilia juoksi nopeasti pulpetin luo ja heitti värikkään laukunsa tuolille.

Sitten hän lähti välitunnille, jossa hän nauroi iloisesti kavereidensa kanssa.

Joku ehdotti jalkapalloa, mikä pidettäisiin koulun kentällä. Kaikki huusivat, kun olivat niin innoissaan pelistä. Pari oppilasta ei tykännyt jalkapallosta, joten he pelasivat surullisina. Yksi oppilas oli vihainen, koska oli vasta viidenneksi paras.

5. Oppilaat analysoivat, miten irralliset listaksi kerätyt eri sanaluokkien sanat toimivat tekstissä. Huomioita pitää tehdä ja kirjata ylös ensin ilman oppikirjaa. Tämän jälkeen analyysia saa täydentää oppikirjan sanaluokkakuvauksen avulla.

Pilottikokeilu: Miten oppilaiden analyysi ja raportointi onnistui?

Analyysin tekeminen oman tekstin pohjalta oli kaikille ryhmille vaikeaa. Opettaja kiersi ryhmissä tekemässä ohjaavia apukysymyksiä. Lopuksi ryhmät täydensivät analyysejaan äidinkielen oppikirjan sanaluokkakuvausten avulla. Opettajan ohjausta tarvittiin siinä, miten äidinkielen oppikirjan esitystapaa muotoillaan omaksi tuotokseksi.

6. Oma teksti käännetään jollekin muulle kielelle Google Translatella. Pilottikokeilussa oppilaat käännsivät tekstin ruotsiksi, jota he olivat itse opiskelleet koulussa kuusi kuukautta kaksi tuntia viikossa. Koulussa oli myös ruotsinkielinen luokka, jota käytettiin myöhemmin resurssina.

Pilottikokeilu: Mitä ryhmissä tapahtui?

Konekäännös herätti paljon kiinnostusta ja naurua. Käännöksestä poimittiin hauskalta kuulostavia sanoja ja niille etsittiin vastineita suomenkielisestä tekstistä.

7. Konekäännökset korjataan sujuviksi edistyneempien tai syntyperäisten käännöskielen osaajien avulla. Pilottikokeilussa koulun ruotsinkielisen luokan oppilaat liittyivät ryhmiin ja auttoivat korjaamaan tekstin sujuvaksi ruotsiksi. Sen jälkeen käännetystä tekstistä etsitään yhdessä kaikki verbit. Verbeistä nimetään aikamuodot ja tunnustetaan niistä kahden eri kielen välisiä yhtäläisyyksiä.

Pilottikokeilu: Mitä ryhmissä tapahtui?

Ruotsinkieliset oppilaat ottivat ryhmissä luontevasti asiantuntijaroolin ja selittivät, mikä käännöksessä oli pielessä ja miten se piti korjata. Samalla he tulivat selittäneeksi paljon ruotsin kielen rakennetta ja sen vastaavuuksia suomessa.

8. Oppilaat raportoivat, mitä oppivat käännöstyön aikana.

Pilottikokeilu: Oppilasryhmän tekemää analyysia tekstistä

Translatella monet sanat olivat perusmuodoissa eikä muunneltuina. Translate ei osannut kääntää joitakin sanoja. Translate ei muuttanut suomen sanajärjestystä ruotsin sanajärjestykseen.

9. Opettaja kertoo lisää kokeilussa mukana olleista ja niiden sukukielistä ja antaa kuuntelunäytteitä eri lähikielistä. Oppilaat raportoivat sen jälkeen, mitä ovat oppineet.

Pilottikokeilu: Mitä ryhmissä tapahtui?

Pilottikokeilussa koulun ruotsinopettaja kertoi pohjoismaisista kielistä ja kuuntelutti näytteitä tanskasta ja norjasta. Sen jälkeen oppilaat raportoivat, mitä he olivat oppineet pohjoismaisista kielistä.

Oppilasryhmän raportointia

Ruotsin sukulaiskielet

Tanska, islanti, norja, fäärin kieli.

Opimme, että kielissä on paljon samoja tai samankaltaisia sanoja. Kielet kuitenkin kuulostavat erilaisilta puhuttuina.

Mitä hyötyä on siitä, että osaa ruotsia?

Suomi on kaksikielinen maa, ja toinen virallinen kieli on ruotsi, joten sitä puhutaan Suomessa yleisesti. Ruotsin kielen osaaminen voi helpottaa työnhakua ja sen saamista. Pohjoismaissa pystyy myös kommunikoidaan ruotsin kielellä, sillä useimmat ihmiset eri maissa ymmärtävät sitä sukulaiskielisyyden takia. Ja jos menet Ruotsiin pystyt puhumaan ruotsia, jota ruotsalaiset ymmärtävät tietysti paremmin kuin englantia.

10. Onko ryhmässä muiden kielten taitajia? He voisivat kääntää oman ryhmänsä tekstin omalle/osaamalleen kielelle ja käyttää sitten tekstiä apuna valitsemansa kielen kuvaamisessa ja kielten välisten erojen ja yhtäläisyyksien erittelyssä.

Pilottikokeilu: Mitä ryhmissä tapahtui?

Ryhmän kiinankielinen ja turkinkielinen oppilas käänsivät oman pienryhmänsä tekstin kiinaksi ja turkiksi. Tekstien avulla he esittelivät, miten nämä kielet toimivat ja miten ne eroavat suomesta.

Miten oppilaat toimivat?

Kiinankielinen oppilas oli muuttanut Suomeen vastikään ja hänelle tehtävä oli heti mieluisa. Hän teki käännöksen nopeasti ja kysyi apua oma-aloitteisesti joissakin vaikeissa kohdissa.

Turkinkielinen oppilas oli käynyt suomessa koulua kuusi vuotta, ja hänestä tehtävä tuntui mahdottomalta ja turhalta. Opettajaa tarvittiin motivoimaan oppilasta ja yhdessä sovittiin, että oppilas yrittää kääntää tekstin kotona yhdessä vanhempien kanssa. Käännöstyö onnistui kotona, ja oppilas oli selvästi tyytyväinen suoritukseensa.

11. Käännettyjä tekstejä voidaan käyttää vieraan kielen luokassa ja tarkastella esimerkiksi eri sanaluokkien tunnusmerkkejä ja käyttöä sekä aikamuotojen käyttöä.

Pilottikokeilu:

Luokan oma ruotsin opettaja hyödynsi ryhmien ruotsinkielisiä tekstejä B1-ruotsin tunnilla. Teksteistä tutkittiin substantiiveja, adjektiiveja ja verbin aikamuotoja.